

ઉદ્દેશપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૫ જુલાઈ, ૨૦૧૫)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓)
કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, દસમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૦૮)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તમે અખંડ બ્રહ્મચર્ય રાખી અહીં રહો અને અમારી સેવા કરો.” (૧૮/૫૨)

⇒ શ્રીજીમહારાજ - રાજબાઈને

⇒ શ્રીજીમહારાજે સસરાને ઘેર જવાની આજ્ઞા કરી તેથી રાજબાઈને મૂર્છા આવી ગઈ રૂંવાડે રૂંવાડે લોહીના ટશિયા ફૂટ્યા. તેમનો દેહ રહેશે નહિ તેવું લાગતાં તેમનાં સર્વ સંબંધીઓએ તેમને સાડું થાય તેવું કરવાની પ્રાર્થના કરી ત્યારે.

૨. “બધું ‘હસ્તે સ્વામિનારાયણ’ કરીને આપે છે.” (૨૮/૮૨) ⇒ મુક્તાનંદ સ્વામી - શ્રીજીમહારાજને

⇒ ગોરધનભાઈએ શરૂ કરેલા વેપારની વાત કરતાં મુક્તાનંદ સ્વામી મહારાજને કહે છે.

૩. “હાથી ખૂંત્યો હોય તે હાથીથી જ બહાર નીકળે.” (૨૩/૭૩)

⇒ શ્રીજીમહારાજ - મુક્તાનંદ સ્વામીને

⇒ ધરમપુરમાં પરચૈતન્યાનંદ સ્વામીએ રાણીને સત્સંગનો રંગ લગાડ્યો. રાણી ઘણીવાર સ્વામીને હાથી પર બેસાડી નગરમાં ફેરવતાં. શ્રીજીમહારાજને ગઢડામાં આ વાતની ખબર પડી ત્યારે મહારાજ કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. હિમરાજ શાહ મનમાં દૃઢ નિશ્ચય કરી, વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી થયા. (૧૬/૪૫)

જ. આખા શરીરમાં કોઈપણ જગ્યાએ ગોપાળાનંદ સ્વામીની નાડી હિમરાજ શાહના હાથમાં ન આવતાં તેમને થયું વલ્લભ સ્વામી જેવા તો આ સ્વામી છે તો તેમના ગુરુ સ્વામિનારાયણ તો ભગવાન જ હોવા જોઈએ. એવો મનમાં દૃઢ નિશ્ચય કરી, વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી થયા.

૨. ઉન્નડ ખાયરે કડવીબાઈની રક્ષા કરી. (૮/૧૮)

જ. કડવીબાઈના ઘણીએ ગુસ્સામાં કહ્યું, ‘જા આજથી તું મારે મા-બહેન છો.’ કડવીબાઈને આજ જોઈતું હતું તુરંત તેણે પણ સામે કહ્યું : ‘તું પણ આજથી મારે ભાઈ-બાપ જેવો છું.’ એમ કહી બલોયા ભાગી નાંખી, માથેથી કેશ પણ ઉતારી લીધા અને ઘણીના નામનું સ્નાન કરી લીધું. આથી ન્યાતીલા બ્રાહ્મણો રોષે ભરાયા. કડવીબાઈને મારી નાખવા નક્કી કર્યું. ઉન્નડ ખાયર દરબાર સત્સંગી હતા. તેમને ખબર પડતા ઉઘાડી તલવારે કડવીબાઈ પાસે આવીને ઊભા રહીને રક્ષા કરી..

૩. રાણદેબાઈ હીબકાં ભરીને રોવા માંડ્યા. (૨૨/૬૮-૬૯)

જ. ગુંદાળી ગામને પાદર સ્વામિનારાયણના સાધુ ભિક્ષા માંગવા - રાણદેબાઈને પિયરનો સત્સંગ - સાધુને ઉતારો તથા સીધું આપ્યું. - ત્યાં સ્વામિનારાયણના દ્વેષી દરબારના કુંવર તથા તેના સાગરીતોએ સાધુને મારી ને ગામ બહાર કાઢ્યા

પ્ર.૩ 'લક્ષ્મીચંદ શેઠ' (૧૨/૩૩-૩૫) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

વૃંદાવનના લક્ષ્મીચંદ શેઠ, ધનાઢ્ય અને મોટા દાનવીર, ભગવાનના ભક્તે શ્રીરંગજીનું મંદિર બંધાવી એના ચોકમાં બાવીસ મણ સોનાનાં પતરાંથી ઊંચો થાંભલો મઢાવ્યો. ભગવાનને પ્રસન્ન કરવા અને જીવના કલ્યાણ માટે નિર્માનીપણે અન્નદાન આપતા. શ્રીજીમહારાજના સંત સુખાનંદ સ્વામી શેઠના સદાવ્રતમાં સદાવ્રત લેવા છેટા ઊભા. શેઠે છેટે ઊભા રહેવાનું કારણ પૂછ્યું સંતે કહ્યું : 'અમે સ્વામિનારાયણના આશ્રિત સ્ત્રી ધનના ત્યાગી છીએ. સ્ત્રીઓનો સ્પર્શ થાય તો અમારે ઉપવાસ કરવો પડે તેથી છેટા ઊભા હતા.' શેઠ સાંભળી રાજી થયાં. તે વખતે બે સંન્યાસી રામાનુજાનંદ સ્વામી તથા ગોપાળાનંદ સ્વામી ભિક્ષા લેવા ત્યાં આવ્યા હતા. આ સંન્યાસીઓને સુખાનંદ સ્વામીએ સ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રગટ તથા ઐશ્વર્યની વાતો કરી. શેઠે આ વાત સાંભળી. પહેલા ઊંઘ નહોતી આવતી. તે આ વાત સાંભળી સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો વિચાર કરતાં રાત્રે ઊંઘ આવી. કોઈ મોટાપુરુષ હોવા જોઈએ. શેઠને ભગવાનનાં દર્શન કરવાની તાલાવેલી. ગાદી રામાનુજાનંદ સ્વામીને આપવા વિચાર પણ તેમણે ના પાડતાં કહ્યું: 'અમે જીવના કલ્યાણ માટે પ્રગટ ભગવાનની શોધમાં નીકળ્યા છીએ. તેથી ગાદીને શું કરીએ ? એમ કહી બંને સંન્યાસીઓ ભગવાનનાં દર્શન કરવા કાઠિયાવાડ તરફ આવવા તૈયાર થયા. તે વખતે શેઠે અત્તરની શીશી સ્વામિનારાયણ ભગવાનને ભેટ ધરાવી વૃંદાવન પધારવા વિનંતી કરવાનું કહ્યું. શ્રીજીમહારાજે અત્તરના સર્વે સંત હરિભક્તોના નાકે ચાંદલા કર્યા. 'તમારાં નાક (આબરૂ) રહેશે બીજાનાં નહિ રહે.' મહારાજે સંતોને કહ્યું, 'લક્ષ્મીચંદ શેઠેને આ દેહે અમારાં દર્શન થાય તેવાં પુણ્ય નથી. આ સેવાના પ્રતાપે બીજે જન્મે સત્સંગમાં દેહ ધરશે.' આ લક્ષ્મીચંદ શેઠ ભગવાનનાં દર્શનની આતુરતાપૂર્વક રાહ જોઈ ધીરજ ખૂટતાં જાતે કાઠિયાવાડમાં દર્શન કરવા આવવાનો સંકલ્પ - ઘોડા પર બેસી કાઠિયાવાડ તરફ - રસ્તામાં ઘોડાએ કૂદકો માર્યો - પડી જવાથી મૃત્યુ - મહારાજની અને સંતોની સેવાના પુણ્ય પ્રતાપે કાઠિયાવાડમાં નથુ પટેલ તરીકે જન્મ ધારણ. શ્રીજીમહારાજના અનન્ય ભક્ત - ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો યોગ થતાં શુદ્ધ સમજણને પામ્યા.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કયા પાંચ મંદિરો કર્યા ? (૧૦/૨૬-૨૮)
૨. શાસ્ત્રીજી મહારાજે બોચાસણ, સારંગપુર, ગોંડળ, અટલાદરા, ગઢપુર મંદિરો કર્યા.
૩. આત્યંતિક કલ્યાણ માટેનું એક માત્ર સાધન કયું છે ? (૧૪/૩૮)
૪. આત્યંતિક કલ્યાણ માટેનું એક માત્ર સાધન સત્સંગ છે.
૫. શ્રીજીમહારાજે સુંદરજી સુથારની પરીક્ષા કયા ગામે કોને ત્યાં લીધી ? (૧૮/૫૪)
૬. શ્રીજીમહારાજે સુંદરજી સુથારની પરીક્ષા બંધિયા ગામે મૂળુ ખાયરને ત્યાં લીધી.
૭. શ્રીજીમહારાજે નાજા જોગિયાની કોના થકી રક્ષા કરી ? (૮/૧૬)
૮. શ્રીજીમહારાજે નાજા જોગિયાની વાસુરખાયર થકી રક્ષા કરી.
૯. ભાઈચંદભાઈના નિકટના મિત્ર કોણ હતા ? (૪/૧૦)
૧૦. ભાઈચંદભાઈના નિકટના મિત્ર શ્રી અરદેશર કોટવાલ હતા.

પ્ર.૫ વચનામૃત ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણ - ૧૬નું (૧૭/૫૦-૫૧) નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

શ્રીજીમહારાજે ગ.પ્ર. ૧૬માં પોતાનો અવગુણ જુએ તે જ વિવેકી છે અને બીજાનો અવગુણ જુવે તે જ અવિવેકી છે એમ સમજાવ્યું. જેને સત્સંગમાં આગળ વધવું હોય તે તો પોતાના જ અવગુણ જુએ અને તેનો વિચાર કરીને ત્યાગ કરી દે. કેટલાક પોતાના દોષને ઓળખે ખરા પણ ટાળવાનો પ્રયત્ન ન કરે પણ પોતાનો અવગુણ ટાળવાનો પ્રયત્ન કરવો તે પણ વિવેક છે. કારણ પોતાનો ગુણ જોવાથી દેહાભિમાન દઢ થતું જાય છે અને પરમેશ્વરમાં અથવા સંતમાં કોઈ અવગુણ છે જ નહિ પણ પોતાનો દોષ જોવાની દૃષ્ટિએ કરીને અવગુણ ભાળે છે. જે વિવેકી ભક્ત છે તે પોતાના ઇષ્ટદેવ એવા જે ભગવાન અને સંત તેમાં કદી દોષ દેખતો નથી. એ સિવાય પરમેશ્વર તથા સંત જે જે વચન કહે તેને પરમ સત્ય કરીને માને. ભગવાન અથવા સંતના વચનમાં થોડો પણ અવિશ્વાસ રહે તો તે પણ મોટો અવિવેક છે. લૌકિક કાર્યોમાં પણ આપણે અનુભવી પુરુષોમાં વિશ્વાસ રાખીએ છીએ તો આ લોકનું કાર્ય સરળ થઈ જાય છે. આ મોક્ષના માર્ગમાં આપણને જે ભગવાન અને સંતની પ્રાપ્તિ થઈ છે તેને આપણી પાસેથી એવો કોઈ સ્વાર્થ સાધવો નથી. પણ કેવળ આપણા જીવના રૂડા સારું આપણને ઉપદેશ દે છે, દોષ બતાવે છે. 'તેઓ આપણને કોઈ દિવસ અવળે માર્ગે ચડાવશે નહિ.' એવો તેમનામાં દઢ વિશ્વાસ રાખીને સત્સંગ કરવો તો અવિવેક ટળી જાય છે. 'આ દેહ તારું સ્વરૂપ નથી, કારણ દેહ, ઈન્દ્રિય આદિક નાશવંત છે. તારો જે આત્મા છે તે જ તારું સાચું સ્વરૂપ છે.' સત્પુરુષની આ આજ્ઞા માનીને વિવેકી ભક્ત મનની ઈચ્છાઓ પ્રમાણે તણાઈ જતો નથી પણ આત્મારૂપે વર્તે છે. કહેતાં ભગવાન અને સંતની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે છે પણ પોતાને બંધન થાય એવા જગતના-પંચવિષયના પદાર્થોમાં લોભાતો નથી. કુસંગને ઓળખીને તેનાથી દૂર રહે છે. વિઘ્નરૂપ હોય એવા અવળા વિચારોનો ત્યાગ કરે છે. મોક્ષમાર્ગમાં ઉપયોગી એવા સવળા વિચારોને જ ગ્રહણ કરે છે. ત્યારે સાચો વિવેક આવે છે.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. જો અંતકાળે શ્રવણે સુણાય, પાપી ઘણો તે પણ મોક્ષ જાય, તે મંત્રથી ભૂત પિશાચ ભાગે, તે મંત્રથી તો સદ્બુદ્ધિ જાગે, (૬/૧૪)

૨. બેવડી રાખી રે, બબે મણકા જોડે, ફેરવે તાણી રે, કોઈક માળા તોડે. વાતો કરે રે,
રમૂજ કરીને હસતાં, ભેળી કરી રે, માળા કરમાં ઘસતાં. (૨૦/૫૭)
૩. શરણાગતપાપપર્વતં ગણયિત્વા ન તદીયસદ્ગુણમ્ । અણમપ્યતુલં હિ મન્યતે સહજાનન્દગુરું ભજે સદા ॥ (૧૧/૩૨)
૪. ગુજરાતી ભાષાંતર : આહાર, નિદ્રા, ભય અને મૈથુન અર્થાત્ સ્ત્રીસંગ આ ચાર લક્ષણ તો મનુષ્ય અને પશુ બંનેમાં સમાન છે. કેવળ ધર્મ જ મનુષ્યમાં એક વિશેષ લક્ષણ છે. એટલા માટે ધર્મ વગરનો મનુષ્ય પશુતુલ્ય જ કહેવાય છે. (૨૮/૮૭)
- (વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, અગિયારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ, ૨૦૧૧)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

■ નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તું જૂનેગઢ જજે. મેં તને જે કોલ આપ્યા છે, તે ત્યાં પૂરા થશે.” (૨/૫)
⇒ ગોપાળાનંદ સ્વામી - પ્રાગજી ભક્તને
⇒ અતિશય પ્રેમ ઉભરાઈ જતાં એક વાર ગોપાળાનંદ સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને કહ્યું હતું.
૨. “શાસ્ત્ર સંબંધી વિદ્યા ભણ્યા છો અને બ્રહ્મવિદ્યા પણ મેં પૂરી ભણાવી લીધી છે.” (૨૮/૫૫)
⇒ ભગતજી મહારાજ - યજ્ઞપુરુષદાસજીને
⇒ ગોંડલમાં યજ્ઞપુરુષદાસજીએ ભગતજીને ભણવાનું પૂછ્યું ત્યારે.
૩. “ભગતજી તો સ્વામીના સ્થાપેલા ગુણાતીત બાગના ગુરુ છે.” (૨૭/૫૪)
⇒ જાગા સ્વામી - સર્વ હરિભક્તોને
⇒ કથાવાર્તા કરતા ત્યારે સર્વ હરિભક્તોને ભગતજીના મહિમાની ઘણી વાતો કરતા કહેતા.

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. પ્રાગજી ભક્તના મોટાભાઈ તરત જ એમને પકડવા દોડ્યા. (૧/૨)
જ. સાત શેર ભારનું ચૂરમું પ્રાગજી ભક્ત જમીને માળિયા ઉપર જઈને સૂતા. માતા એ ચૂરમું ન જોતાં બધાને પૂછ્યું. ત્યાં પ્રાગજી ભક્તે ઉપરથી બૂમ પાડીને કહ્યું ‘ચૂરમું મેં ખાધું છે.’ તેથી પ્રાગજી ભક્તના મોટાભાઈ તરત જ એમને પકડવા દોડ્યા.
૨. સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને અંતરના આશીર્વાદ આપ્યા. (૪/૭-૮)
જ. ખાંભડામાં શૌચ જઈને આવેલા સ્વામીશ્રીને પ્રાગજી ભક્ત હાથ ધોવડાવતા હતા. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘હૈયામાં જ્ઞાન તો ઘણું ભર્યું છે પણ કોઈ ઝીલનાર પાત્ર નથી. ત્યારે પ્રાગજી ભક્તે એ જ્ઞાનની માગણી કરી. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘એ તો જે મરણિયો થાય અને દેહ-ઈન્દ્રિયોના ચૂરેચૂરા કરી અમારી પાસે રહે તેને મળે.’ પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને રાજી કરી લેવાની મનમાં ગાંઠ વાળતાં સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને અંતરના આશીર્વાદ આપ્યા.
૩. ભગતજી મહારાજ બોલ્યા : “ચરણારવિંદના પાડનારા શ્રીજીમહારાજ હું એને આપીશ.” (૧૮/૩૪)
જ. ભગતજીની આજ્ઞાથી યજ્ઞપુરુષદાસજીએ ચરણારવિંદની જોડ જોડિયા સાધુ રામરતનદાસજીને આપી દીધી. મંડળધારી યજ્ઞપુરુષદાસ પાસે ચરણારવિંદની જોડ હોવી જોઈએ. તે ન રહી તેથી આચાર્ય મહારાજે ભગતજીને ઠપકો આપ્યો ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈપણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. અક્ષરવરની માગણી (૫/૮-૯) મહુવામાં પ્રાગજી ભક્ત મંદિરમાં હરિભક્તોને શ્રીજીમહારાજના સર્વોપરીપણાની અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના અક્ષરપણાની બળભરી વાતો કરતા. સંવત ૧૯૧૬માં ગઢપુરમાં ગોપીનાથજી મહારાજ અને હરિકૃષ્ણ મહારાજની મૂર્તિના વાઘા બનાવી આચાર્ય મહારાજને રાજી કર્યા. તે જ વર્ષે જૂનાગઢમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે હરિભક્તો પાસે સેવા કરાવી ઠાકોરજીના સુંદર વાઘા તૈયાર કર્યા. સેવા સાથે વ્યાવહારિક બુદ્ધિની કુશાગ્રતાથી સ્વામી તેમના ઉપર રાજી થયા. અખંડ ભજન કરતાં કરતાં ક્રિયા કરવાનો પ્રાગજી ભક્તે અભ્યાસ પાડ્યો હતો. આદર્શ સાધક તરીકે પ્રાયશ્ચિત્તરૂપે તેમણે સ્વામી પાસે દેહમાં રોગની માગણી કરી. મંદવાડ દરમિયાન સ્વામીમાં અખંડ વૃત્તિ જોડી સ્વામીમય જીવન બનાવ્યું. ફૂલદોલના સમૈયામાં આચાર્ય મહારાજ જૂનાગઢ પધારવાના હતા ત્યારે સ્વામીએ પ્રાગજી ભક્તને વિશાળ અને સુંદર ચંદની બનાવવાની આજ્ઞા કરી. દિવસ રાત કામ કરવાથી પ્રાગજી ભક્ત પર સ્વામીશ્રી ખૂબ રાજી થયા અને કંઈ માંગણી કરવા કહ્યું. પ્રાગજી ભક્તને સ્વામીશ્રીએ કહ્યું, ‘જા તને ખૂબ રૂપિયા મળશે અને ઘરે રહી સંતોનો સમાગમ કરજે.’ પ્રાગજી ભક્તને ધન-સ્ત્રીમાં સુખ મનાયું ન હતું. તેથી તેમણે માગ્યું કે મને તમારું જ્ઞાન આપો, તમારું ઘર દેખાડો અને મારા જીવને સત્સંગી બનાવો. જગતસુખની લાલચમાં ન લોભાયેલ પ્રાગજી ભક્તને સ્વામીએ કહ્યું: ‘એ ત્રણ વરદાન તો તું ઘર મૂકીને અહીં રહે ને મરણિયો થા તો તને મળે.’ તેમની ઉત્કૃષ્ટ શ્રદ્ધા જોઈ સ્વામીએ તેમને રાજી થઈ કોલ આપ્યો.
૨. અક્ષરધામની કૂંચી પ્રાગજીને આપી છે (૧૧/૨૧-૨૩) સ્વામીની આજ્ઞાથી પ્રાગજી ભક્ત કથા કરતા. હરિભક્તો દર્શન કરવા આવે તેને સ્વામી કહેતા ‘મેં તો પેનશન (નિવૃત્તિ) લીધું છે ને વાતો સાંભળવી હોય તો ચોકમાં પ્રાગજી પાસે જાવ.’ હરિભક્તોને પણ પ્રાગજી ભક્તની વાતોથી શાંતિ થતી. એક વખત વરતાલથી અમઈદાસ કોઠારી, બેચર ભગત તથા પાંચ સાત

પાળા (પાર્ષદ) જૂનાગઢ સ્વામીની વાતો સાંભળવા અને પંચતીર્થી કરવા જૂનાગઢ આવ્યા. સ્વામીએ તેમને બહુ વાતો કરીને કહ્યું કે ‘કોઠારી ! મેં તો તમામ કૂંચીઓ પ્રાગજીને આપી છે ને હું તો નિવૃત્તિ લઈને નવરો થયો છું.’ તેથી અમઈદાસને થડકો થયો કે મંદિરની કૂંચીઓ પ્રાગજીને આપી કે શું ? ત્યારે સ્વામીએ અમઈદાસને કહ્યું થડકો પામશો નહિ. મંદિરની કૂંચીઓ આ રહી. પણ અક્ષરધામની કૂંચીઓ મેં પ્રાગજીને આપી છે. આ સમાચાર વરતાલ સુધી પહોંચી ગયા કે ‘જૂનાગઢમાં પ્રાગજી જ ધણી છે ને સ્વામી તે રૂપ થઈ ગયા છે ને તેને વશ છે. આખો સોરઠ દેશ પ્રથમ પ્રાગજીને દંડવત્ કરી પછી સ્વામી પાસે જાય છે ને સ્વામીનો મહિમા પણ તે (પ્રાગજી) હદથી પાર કહે છે.’ એક દિવસ કેટલાક સત્સંગી દરબારોએ સ્વામીને કહ્યું : ‘તમે કોઈ બ્રાહ્મણ, સાધુ, વિદ્વાનને ઐશ્વર્ય ન આપ્યું અને દરજીને આપી દીધું. આવું કેમ કર્યું ?’ ‘મારે તો ઘણું નહોતું આપવું પણ એણે મને સેવા-ભક્તિથી બાંધી લીધો એટલે હાથ છૂટી બલા જેવું થયું.’ ત્યારે દરબારોએ કહ્યું : ‘હવે પાછું ખેંચી લો.’ ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું એ ના થાય. આ તો પાતાળે પાયા નાંખ્યા છે, પાછું ખેંચાય એમ નથી. પછી ઉપનિષદની વાત કરતાં કહે છે વૈષમ્પાયન ઋષિએ યાજ્ઞવલ્ક્યને વિદ્યા ભણાવી હતી. યાજ્ઞવલ્ક્યને રાજાના મહેલમાં જવાની આજ્ઞા કરી ને તે ન ગયા ત્યારે ઋષિએ ગુસ્સે થઈને પોતાની વિદ્યા પાછી માગી પણ એકવાર સિદ્ધ થયેલી વિદ્યા પાછી કેમ નીકળે ? તેમ પ્રાગજીને મેં બ્રહ્મ વિદ્યા ભણાવી છે તે પાછી કેમ નીકળે ? જેણે આ પરાવિદ્યા આપી છે તેને પાત્ર ઘડતાં પણ આવડતું હશે ને ! ભગવાન કે સંત વર્ણ, આશ્રમ કે જાતિ જોતા નથી.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ચૂનાની ભઠ્ઠી કાઢવા પ્રાગજી ભક્તને શું તૈયાર રાખવા કહ્યું ? (૬/૧૧)
૨. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ચૂનાની ભઠ્ઠી કાઢવા પ્રાગજી ભક્તને બસો પાવડા અને પાંચસો ટોપલા તૈયાર રાખવા કહ્યું.
૩. ભગતજીએ બાજરાના રોટલાનું સુખ કયા ગામમાં સંતોને આપ્યું ? (૨૧/૩૮)
૪. ભગતજીએ બાજરાના રોટલાનું સુખ ભાદરોડ ગામમાં સંતોને આપ્યું.
૫. ભગતજી અંતકાળે શું બોલ્યા ? (૨૮/૫૬)
૬. ભગતજીએ અંતકાળે કહ્યું : ‘મને વરતાલ લો.’
૭. ભગતજીના અખંડ સમાગમમાં રહેતા ગૃહસ્થ હરિભક્તોને ભગતજી કયો નિયમ આપતા અને નિર્વાસનિક કરતા ? (૨૫/૪૭)
૮. ભગતજીના અખંડ સમાગમમાં રહેતા ગૃહસ્થ હરિભક્તોને ભગતજી શ્વેતધર્મના (લાલ લૂગડું ન જોવું) નિયમ આપતા અને નિર્વાસનિક કરતા.
૯. જૂનાગઢથી છેલ્લી વારે નીકળતાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી નાગરવાડા તરફના દરવાજે આવીને શું બોલ્યા ? (૧૬/૩૧)
૧૦. ‘ચાલીસ વર્ષ, ચાર માસ, ને ચાર દિવસ અહીં રહ્યા હવે સત્સંગમાં ફરશું અને મહુવે જઈને રહીશું.’

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૩, ૪ (૬/૧૨)
૨. ૨, ૪ (૧૦/૨૦)
૩. ૧, ૩ (૧/૧)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. મને સ્વામિનારાયણ વળગ્યા છે : ભગતજીનો પ્રતાપ વધતો જતો જોઈને ઘણા સાધુઓ એમનો વિરોધ કરતા અને ભગતજી સત્સંગમાં ક્યાંય ન ફરે તેવો પ્રતિબંધ મૂકવા ઇચ્છતા. (૧૮/૩૫)
૨. વનવાસમાંથી મુક્તિ : એક બાઈ હરિભક્તને ભગતજીનાં દર્શનથી ભૂત નીકળી ગયું. ભગતજીનો તેનામાં પ્રવેશ થયો. (૨૨/૪૧)
૩. સાધુનો કસબ : આમ, સ્વામીના આ અનહદ રાજપાથી જાગ્રત, સ્વપ્ન ને સુષુપ્તિ આ ત્રણેય અવસ્થામાં પ્રાગજી ભક્તને અખંડ ભજન થવા લાગ્યું. (૮/૧૭)
૪. અમદાવાદમાં જ્ઞાનયજ્ઞ : ભગતજી મહારાજના મંડળની રસોઈ હોય ત્યારે આચાર્ય મહારાજ જાતે પંક્તિમાં પીરસવા નીકળતા. (૨૪/૪૫)
૫. અડસઠ તીરથ સદ્ગુરુ ચરણમાં : મધરાતે સ્વામી લઘુ કરવા ઊઠે ત્યારે પોતે પણ સાથે ઊઠે અને દીવો પ્રગટાવી અજવાળું કરે. સ્વામીના હાથ ધોવરાવે. (૭/૧૩)
૬. સત્સંગમાં કુસંગ : જૂનાગઢ પાછા વળતાં સ્વામી મહેળાવ પધાર્યા. અહીં ધોરીભાઈના સવા વર્ષના દીકરા ડુંગર ભક્ત (શાસ્ત્રીજી મહારાજ)ને સ્વામીશ્રીએ આશીર્વાદ આપ્યા. (૧૪/૨૮)

સમાપ્ત